

Πριν 150 χρόνια: Ο θεμέλιος λίθος του “Ευαγγελισμού Αλεξανδρείας”

“Σπεύσατε λοιπόν απαξάπαντες ευλογημένοι χριστιανοί, ίνα λάβη αίσιον τέλος το λαμπρόν και ευαρεστόματον τούτου επιχείρημα και ιερόν έργον, διά να μνημονεύονται τα ευλογημένα υμών ονόματα εν τη ημέρα των ιερών εγκαινίων αυτής της Εκκλησίας και αιωνίως μετά των κτιτόρων έξετε δε και τον μισθόν και αγασιμόν παρά του μισθοποδότη θεού, καθώς ψάλλει η Εκκλησία “ αγίασον Κύριε, τους αγαπώντας την ευπρέπειαν του οίκου Σου, ου η χάρις και το άπειρον έλεος και η ευχή και ευλογία της ημών Μετριότητος εΐη μετά πάντων υμών”.

Με αυτούς τους ενθουσιώδεις λόγους ο τότε Πατριάρχης Αλεξανδρείας Ιερόθεος ο Β΄ (1847-1858) καλούσε τους Έλληνες χριστιανούς να συνδράμουν με κάθε μέσο και τρόπο για το κτίσιμο του Ναού, που θα ήταν αφιερωμένος στην “κεχαριτωμένην αιεσίπρθενον Δεσποΐνην Κυρίαν ημών θεοτόκον Ευαγγελιστρίαν”.

Τότε οι Έλληνες ήσαν σκοπτιζόμενοι σε διάφορα μέρη της Αλεξανδρείας. Ο μοναδικός ναός που εξυπηρετούσε τις θρησκευτικές τους ανάγκες ήταν “ το έξω της πόλεως κείμενον Πατριαρχικόν Μοναστήριον του Αγίου Σάββα”. Εδώ θα πρέπει να αναφέρουμε ότι, η Ι.Μ. του Αγίου Σάββα, εκτός του ότι βρισκόταν “έξω της πόλεως “ είχε και το μειονέκτημα ότι, για να πάει κανείς εκεί, έπρεπε να περάσει από επικίνδυνους λοφίσκους και μέρη “έρημα και ακατοίκητα”. Γι’ αυτό, επεβάλλετο η δημιουργία του Ναού του Ευαγγελισμού, για να εξυπηρετεί τις ανάγκες των Ελλήνων ευκολότερων.

Ετσι, όπως ήταν πολύ φυσικό, έπρεπε πρώτα να ανταποκριθούν στην πρόσκληση του Πατριάρχη Ιερόθεου οι πρόκριτοι, οι εκλεκτοί και οι έχοντες οικονομική άνεση. Ανάμεσα, λοιπόν, σ’ αυτούς ξεχωριστή θέση κατείχε ο Μιχαήλ Τσοΐτσας, πρώτος Πρόεδρος και μεγάλος ευεργέτης της Ελληνικής Κοινότητας Αλεξανδρείας και αργότερα πρώτος εθνικός πράκτορας – αντιπρόσωπος – της Ελλάδος στην Αίγυπτο. Ο Τσοΐτσας ήταν ο πιο κατάλληλος για την εκστρατεία δημιουργίας ενθουσιασμού και ζήλου ανάμεσα στο τότε ελληνικό στοιχείο της Αιγύπτου. Στενός φίλος και συνεργάτης μάλιστα του Μεγάλου αναμορφωτή της νεωτέρας Αιγύπτου Μωχάμετ Άλυ.

“Η ιδιαιτέρα δε αυτή εκτίμησις του Ηγεμόνος της Αιγύπτου εστηρίζετο επί του γεγονότος ότι, ο Μιχαήλ Τσοΐτσας ήτο ανήρ ευρείας διανοΐας, υπερόχων αισθημάτων, ευφυής και κατ’ εξοχήν διορατικός, με οριζόντα βλέψη εξαιρετικώς ανεπτυγμένον”.

Δόθηκε το σύνθημα. Επί ποδός όλη η ελληνική παρουσία στην Αίγυπτο. Πρώτος και καλύτερος ο ίδιος ο Πατριάρχης, έδωσε τον οβολό του, για ν’ ακολουθήσουν οι υπόλοιποι. Ήταν πεπεισμένος ο Πατριάρχης, για την επιτυχή έκβαση του όλου μεγαλεπήβολου έργου. Οπωσδήποτε, πίστευε απόλυτα ο μακάριος Ιερόθεος, να γίνει ναός, τον οποίον οραματιζότανε, καύχημα και κλέος των Ελλήνων παροικούντων στην Νειλοχώρα της Αιγύπτου. “Επειδή η ταχύτερος φήμη διασαλπίζει ταχέως εις πάσαν την υφήλιον ότι, και εν τη μεγαλουπόλει Αλεξανδρεία περικαλλέστατος ναός ανηγέρθη επί της χρυσής εποχής των εκλαμπροτάτων προξένων και μεγαλεμπόρων και της προτροπής του μεγαλουργού Μωχάμετ Άλυ, όστις έλεγεν εις αυτούς, “οικοδομήσατε εκκλησίαν, όσον οϊόν τε μεγαλοπρεπή, όπως καγώ αγάλλωμαι επί τη θέα αυτής. Ει ουκ έχετε φερμάνιον, εγώ δώσω υμίν». Αυτά έγγραφε σε μια από τις επόμενες εγκυκλίους του ο Ιερόθεος.

Ετσι, όταν έγιναν όλες οι σχετικές διαδικασίες – συγκεντρώσεις, εκλογή προσωρινής επιτροπής και προ παντός, συλλογή χρημάτων- ορίστηκε η ημερομηνία για την επίσημη κατάθεση του θεμελίου λίθου του Ναού του Ευαγγελισμού. Ήταν η ευτυχέστερη ημέρα, τόσο για τον Πατριάρχη, όσο και για τους Έλληνες της Αιγύπτου.

Δικαιολογημένη η χαρά όλων, γιατί ένα τέτοιο κομψό οικοδόμημα, θα μαρτυρούσε την ευσέβεια και το μεγαλείο του Έλληνα. Ο θεμέλιος λίθος κατατέθηκε επίσημα από τον ίδιο τον Πατριάρχη Ιερόθεο, με την παρουσία όλων των παροίκων της Ελληνικής Κοινότητας Αλεξανδρείας στις 16 Νοεμβρίου 1847.

Από τότε άρχισε το κτίσιμο του Ναού. Κράτησε σχεδόν δέκα χρόνια, όποτε τα επίσημα εγκαινία έγιναν την 25ην Μαρτίου 1856, με λειτουργό τον Πατριάρχη Ιερόθεο τον Β΄. Ο περικαλλής ναός του Ευαγγελισμού έχει μήκος 41,80μ., πλάτος 23,06μ. και ύψος 32,40μ. Είναι ρυθμού Βασιλικής και έχει εμβαδόν 1155,23 τετρ. μ. Αρχιτέκτονας του ναού φέρεται ο Ερμέτες Πιερότης και «διά την ολοτελή αποπεράτωσιν του ναού», ο Λούκοβιτς.

Το μαρμάρينو εικονοστάσιο, ο Πατριαρχικός θρόνος, το Σύνθρονο και ο Άμβωνας είναι έργο του Κωνσταντινουπολίτη Ιακώβου Βαρούτη. Για την κατασκευή των θυρών, παραθύρων, στασιδίων, κουβουκλιών και άλλων γλυπτών αντικειμένων, εργάστηκε ο Γεώργιος Φιλιππίδης. Χρυσωτής του Εικονοστασίου, του θρόνου, του Άμβωνα είναι ο Μιχαήλ Λαρόζας. Χρωματιστές του εσωτερικού του Ναού οι αδελφοί Ιορδάνου.

Σ’ αυτό λοιπόν το κόσμημα του Ελληνισμού της Αιγύπτου, έγιναν τα πιο σημαντικά γεγονότα της παροικίας της Αλεξανδρείας, όπως ενθρονίσεις και κηδεΐες Πατριαρχών και ελήφθησαν αποφάσεις μεγάλης ιστορικής αξίας για την πορεία του Ελληνισμού. Βασιλείς, Πρωθυπουργοί, Πρόεδροι της Δημοκρατίας, πέρασαν και προσκύνησαν ή και προσευχήθηκαν. Δοξολογίες έγιναν για τα σημαντικότερα εθνικά θέματα του τόπου μας. Εδώ γιορτάστηκε μεγαλοπρεπώς η πεντηκονταετηρίδα της αρχιερωσύνης του Πατριάρχη Σωφρονίου, το 1889, και η εικοσιπενταετηρίδα της ανόδου του στον Πατριαρχικό θρόνο, με επικεφαλής οργανωτή της όλης τελετής τον Μεγάλο Ευεργέτη Γ. Αβέρωφ. Χρημάτισε ακόμα εφημέριος ο Χρυσόστομος Παπαδόπουλος (1909-1911), Καθηγητής του Πανεπιστημίου Αθηνών και μετέπειτα Αρχιεπίσκοπος Αθηνών. Εδώ έγιναν κηδεΐες μεγάλων προσωπικοτήτων της ελληνικής κοινωνίας της Αλεξανδρείας, όπως του Τάσου Νερούτζου, Κ. Ζερβουδάκη, Κ. Σαλβάγου, Κ. Καζούλλη, Γ. Ζαγκαρόλα, Γ. Αβέρωφ, Μ. Ναπιέρ, Θ. Κότσικα και άλλων. Ακόμα, οι γάμοι Αλεξάνδρου Μπενάκη και Μαρίας Συναδινού, Αλ. Χωρέμη και Ελένης Ταμβάκου, Α. Σακτούρη και Όλγας Δημητριάδου, Γεωργίου Μελά και Ιουλιίας Σαλβάγου, Ν. Θωμόπουλου και Δανάης Λαγουδάκη κ. α.

Προτού κλείσουμε το παρόν σημείωμα, θα ήταν παράλειψη να μην αναφέρουμε, επίσης, τα μεγάλης αξίας και θαυμάσιας τέχνης προσκυνητήρια, όπως του Αγίου Γερασίου, Αγίου Σπυρίδωνος, Παναγίας του Κύκκου, Αγ. Παρασκευής, Ευαγγελισμού και Παναγίας της Μυρτιδιώτισσας.

Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι, ο Ναός του Ευαγγελισμού αποτελεί πολύτιμο κόσμημα για την Ελληνική παρουσία στην Αίγυπτο. Είναι το καμάρι όλων των Ελλήνων, γιατί το όλο αυτό μεγαλοπρεπές οικοδόμημα των 150 χρόνων, υπηρέτησε τις θρησκευτικές, πνευματικές, εθνικές, πολιτιστικές, ποιμαντικές ανάγκες πολλών γενεών. Γι’ αυτό η συμπλήρωση των 150 χρόνων από την ημέρα που έγινε η κατάθεση του θεμελίου λίθου δεν έπρεπε να περάσει απαρατήρητη. Έστω και με τις λίγες αυτές γραμμές, που χαράσσονται έτσι φτωχικά και απλά, ευθυμούμεθα τους κόπους, τον ζήλο, την αγάπη και την πίστη εκείνων, που μόχθησαν για να υπάρχει σήμερα αυτός ο υπέρλαμπρος Ναός του Ευαγγελισμού της Ελληνικής Κοινότητας Αλεξανδρείας, που αποτελεί σημείο ενότητας και δύναμης σ’ αυτούς που υπηρετούν σήμερα και διακονούν τον κοινό σκοπό της έντονης και γόνιμης παρουσίας των Ελλήνων στην φιλόξενη χώρα της Αιγύπτου.